

Sygn. akt I Ca 251/11

POSTANOWIENIE

Dnia 27 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Teresa Zawistowska

Sędziowie: SO Aleksandra Ratkowska /spr./

SO Krzysztof Nowaczyński

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiewska

po rozpoznaniu w dniu 26 czerwca 2013 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z wniosku B. J.

z udziałem W. J. (1)

o podział majątku spółki

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od postanowienia Sądu Rejonowego w Elblągu

z dnia 19 kwietnia 2011 r., sygn. akt IX Ns 98/10

postanawia:

oddalić apelację.

Sygn. akt I Ca 251/11

UZASADNIENIE

Wnioskodawczynie B. J. domagała się podziału majątku wspólnego jej i W. J. (1) jako byłych wspólników spółki cywilnej pod firmą Biuro (...) B. J., W. J. (1) w E.. Wnioskodawczynie zażądała podziału majątku wspólnego w ten sposób, że spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu użytkowego położonego przy ul. (...) w E. , będącego w zasobach Spółdzielni Budowlano- Mieszkaniowej (...), przyznać na wyłączną własność wnioskodawczynie, spółdzielcze własnościowe prawo do miejsca postojowego nr 43 , położonego w budynku garażowym przy ul. (...) w E. , będącego w zasobach Spółdzielni Budowlano-Mieszkaniowej (...) na wyłączną własność uczestnikowi. Ponadto wnioskodawczynie zażądała, aby sąd zasądził od uczestnika kwotę 204.042,62 wraz z odsetkami tytułem niewypłaconych zysków spółki cywilnej w latach 2006-2008.

Uczestnik postępowania w odpowiedzi na wniosek wskazał, że w jego ocenie spółka nie uległa rozwiązaniu, gdyż oświadczenie o wypowiedzeniu umowy spółki wnioskodawczynie było bezzasadne. Jeśli nawet doszło do rozwiązania umowy, zdaniem uczestnika, sprawa o podział majątku ze spółki cywilnej winna zostać połączona ze sprawą o podział majątku uczestników pochodzącego z małżeństwa uczestników. Uczestnik wskazał, że nie zgadza się na proponowany

sposób podziału i domaga się przyznania ww. spółdzielczego prawa do lokalu użytkowego oraz miejsca postojowego jemu ze spłatą w kwocie 116.000 zł na rzecz wnioskodawczyni. Ponadto zaznaczył, że w związku z prowadzoną działalnością w ramach spółki cywilnej, uczestnicy mają długi wobec urzędu skarbowego z tytułu niezapłaconego podatku VAT i PIT ponad 100.000 zł. Istnieje także dług względem spółdzielni na kwotę ponad 5.000 zł. Uczestnik wskazał, że żądanie wypłaty zysku wnioskodawczyni ze spółki za lata 2006-2008 jest bezzasadne, gdyż spółka w latach 2006-2008 nie osiągnęła dochodu, na który wskazuje wnioskodawczyni, a ponadto wnioskodawczyni zatrzymała samochód T. (...), wykorzystując go na potrzeby własne.

Postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2011 r. Sąd Rejonowy w E. oddalił wniosek i nakazał ściągnąć od wnioskodawczyni B. J. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w E. kwotę 707,45 zł.

Rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń i wynikających z nich wniosków:

Wnioskodawczyni B. J. i uczestnik W. J. (1) w dniu 23 listopada 2003 roku zawarli umowę spółki cywilnej pod nazwą Biuro (...) ..W." B. J., (...) spółka cywilna w E. z/s przy ul. (...), zmienionej aneksem nr 1 do umowy spółki. Zgodnie z postanowieniami umowy spółki udział wspólników w zyskach i stratach spółki wynosił 50%. W dniu 13 listopada 2008 roku B. J. złożyła oświadczenie o wystąpieniu ze spółki ze skutkiem natychmiastowym powołując się na ważne powody, jakimi był narastający konflikt między małżonkami. Wyrokiem z dnia 18 grudnia 2007 roku w sprawie sygn. akt: V C (...) Sąd Okręgowy w E. V Wydział Cywilny Rodzinny orzekł rozwód stron. Toczy się również sprawa o podział majątku małżonków B. i W. J. (1) pod sygnaturą IX Ns (...).

Spółka cywilna pod nazwą Biuro (...) B. J., (...) spółka cywilna w E. nie zapłaciła za usługi telekomunikacyjne z tytułu umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych zawartej w dniu 16.04.2005 roku. Z tego tytułu zalegała z zapłatą łącznie kwoty 1587,13 zł.

W pierwszej kolejności Sąd Rejonowy wskazał, że wbrew stanowisku uczestnika, spółka z dniem 14 listopada 2008 roku tj. z dniem otrzymania przez niego oświadczenia wnioskodawczyni B. J. o wypowiedzeniu udziału w spółce w trybie art. 869 § 2 k.c. uległa rozwiązaniu wskutek tego, że z tym dniem w spółce pozostał tylko jeden wspólnik..

Przypomniano, że wnioskodawczyni jako przyczynę wypowiedzenia udziału w spółce wskazała istniejący konflikt pomiędzy wspólnikami, brak zaufania i współpracy oraz działanie na szkodę spółki przez uczestnika polegające na zawiązaniu innej, konkurencyjnej spółki wraz z P. J.. Bezspornym pozostawało, że pomiędzy uczestnikami w listopadzie 2008 roku istniał konflikt związany z zakończonym procesem rozwodowym oraz w związku z podziałem majątku pozostałego po małżeństwie. W dniu 14 listopada 2008 roku, kiedy wnioskodawczyni złożyła oświadczenie o wypowiedzeniu udziału w spółce, zaistniały przesłanki z art. 869 § 2 k.c. i udział został skutecznie wypowiedziany.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że wypowiedzenie udziału w spółce przez wspólnika w trybie art. 869 k.c. jest jego prawem kształtującym, z tym że skutkiem wypowiedzenia nie jest rozwiązanie umowy spółki, ale wygaśnięcie stosunku prawnego spółki jedynie wobec wypowiadającego wspólnika. Jednakże jeśli w wyniku wypowiedzenia udziału pozostał w spółce jeden wspólnik, spółka ulega rozwiązaniu. Mając to na uwadze uznano, że skoro z dniem 14.11.2008 roku w przedmiotowej spółce cywilnej pozostał tylko jeden wspólnik W. J. (1), spółka uległa z tym dniem rozwiązaniu.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że rozstrzygnięcie oddalające wniosek o podział majątku po rozwiązaniu spółki cywilnej jest konsekwencją ustalenia, że wspólnicy nie zapłacili z majątku wspólnego długów spółki wobec osób trzecich. Wskazano, że bezspornym jest, że w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą przez uczestników w formie spółki cywilnej w latach 2003-2008 powstał dług względem (...) Sp. z o.o. w W. z tytułu świadczonych usług telekomunikacyjnych. Na okoliczności tych usług świadczonych spółce wystawionych zostało pięć faktur VAT w okresie od czerwca 2008 roku do października 2008 roku, kiedy spółka jeszcze istniała. Dług nie został zapłacony przez wspólników, w efekcie czego Sąd Rejonowy w E. zasądził prawomocnymi już nakazem zapłaty z dnia 25 października 2010 roku w sprawie oznaczonej sygn. akt IX Nc (...) oraz wyrokiem z dnia stycznia 2011 roku w sprawie sygn. akt IX Cupr (...) solidarnie od uczestników jako byłych wspólników ww. spółki cywilnej kwotę 1.587,13 zł wraz z odsetkami na rzecz cesjonariusza

tej wiarygodności Giełdy Praw Majątkowych (...) S.A W.. Do dnia zamknięcia rozprawy wspólnicy nie zapłacili ww. długu, co oświadczyli na ostatniej rozprawie.

Powołując się na treść art. 875 § 2 kc Sąd Rejonowy wskazał, że rozliczenie pomiędzy wspólnikami wyprzedza zaspokojenie wierzycieli spółki. Dopiero po zapłacie długów następuje rozliczenie wkładów oraz podział ewentualnej nadwyżki majątku wspólnego. Wniosek i podział majątku wspólnego wspólników po rozwiązaniu spółki cywilnej ulega oddaleniu jako przedwczesny w razie stwierdzenia przez sąd, że wspólnicy nie zapłacili z majątku wspólnego długów spółki wobec osób trzecich (wyr. SN z 9.2.2000 r.. III CKN 599/99, OSN 2000, Nr 10, póż. 179 z glosą aprobującą P. Drapały. PS 2002, Nr 3). Por. też post. SA w Krakowie z 26.4.2006 r., II AKzw 248/06, KZS 2006 Nr 5, póż. 42.

Wobec powyższego na mocy art. 875 § 2 k.c. Sąd pierwszej instancji uznał wniosek o podział za przedwczesny i oddalił wniosek o podział majątku pozostałego po rozwiązaniu spółki cywilnej. O kosztach postępowania rozstrzygnięto w oparciu o art. 520§2 k.p.c., obciążając wnioskodawczynię kosztami postępowania.

W apelacji wnioskodawczyni B. J. zaskarżyła powyższe postanowienie w całości, zarzucając mu:

- naruszenie art. 201 k.p.c. oraz art. 316 k.p.c. w związku z art. 13 k.p.c. poprzez nie uwzględnienie konieczności wyłączenia do rozpoznania w odrębnym trybie żądania zasądzenia od uczestnika postępowania kwoty 204 042,62 zł, którego rozpoznanie jest niezależne od zasadności wniosku o podział majątku wspólnego;

- naruszenie art. 868 §2 k.c., poprzez jego nie uwzględnienie i w konsekwencji nie rozpoznanie istoty sprawy w zakresie zgłoszonego przez wnioskodawczynię żądania zasądzenia na jej rzecz przysługującego jej udziału w zysku za lata 2006, 2007, 2008.

Wskazując na powyższe skarżąca domagała się zmiany zaskarżonego postanowienia w całości i dokonania podziału majątku wspólnego wspólników zgodnie z wnioskiem. Nadto wniosła o zasądzenie od uczestnika kosztów postępowania za pierwszą i drugą instancję według norm przepisanych. Ewentualnie skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w E. lub w zakresie zgłoszonego żądania zasądzenia kwoty 204042,62 zł - Sądowi Okręgowemu w G., Wydział IX Gospodarczy (z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania odwoławczego).

Motywuując swe stanowisko skarżąca wskazała, że przed uprawomocnieniem się zaskarżonego postanowienia dokonała samodzielnej spłaty długów zaciągniętych przez uczestnika. Powyższe, w świetle art. 875 k.c. w związku z art. 316 k.p.c. i art. 13 k.p.c., uzasadnia uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi Rejonowemu. Jednocześnie wnioskodawczyni wyjaśniła, iż wszczynając postępowanie nie miała świadomości istnienia zobowiązań względem (...) S.A. Nadto skarżąca zwróciła uwagę, że Sąd Rejonowy oddalając wniosek o podział majątku nie wyłączył do odrębnego rozpoznania zgłoszonego wraz z wnioskiem o podział majątku żądania zasądzenia kwoty 204 042,62 zł. Roszczenie to znajduje swe oparcie w treści art. 868 §2 k.c. i co do zasady podlega rozpoznaniu w postępowaniu procesowym. Fakt rozpoznania spornego roszczenia w postępowaniu nieprocesowym jest następstwem odpowiedniego zastosowania art. 618 k.p.c. Zdaniem skarżącej ustalenie przez Sąd Rejonowy, iż brak jest podstaw do dokonania podziału majątku wspólników spółki cywilnej, nie powinno skutkować zaniechaniem rozstrzygnięcia o wymagalnym roszczeniu o zapłatę udziału w zyskach spółki. W sytuacji gdy ze względu na wartość spornej kwoty oraz gospodarczy charakter sprawy, Sąd Rejonowy uznałby się niewłaściwym do jej kontynuowania, przy prawidłowym zastosowaniu art. 201 kpc, sprawa winna być wyłączona do odrębnego prowadzenia i przekazana Sądowi właściwemu, co jednak nie nastąpiło.

W odpowiedzi uczestnik W. J. (1) wniósł o oddalenie apelacji i obciążenie wnioskodawczyni kosztami postępowania. W uzasadnieniu wskazał między innymi, że nie jest prawdą, że po spłacie długu na rzecz (...) S.A., nie istnieją już żadne długi spółki. Wyjaśnił, że Naczelnik Urzędu Skarbowego w E. prowadzi postępowanie w sprawie nr (...) w zakresie orzeczenia o solidarnej odpowiedzialności zainteresowanych za zaległość podatkową od podatku od towarów i usług wynikającą z działalności spółki.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jako nieuzasadniona podlegała oddaleniu.

W pierwszej kolejności przypomnieć należy, iż w polskim systemie obowiązuje model apelacji stanowiącej kontynuację merytorycznego rozpoznania sprawy. Już z samego sformułowania przepisu art.378§1 kpc wynika, iż sąd drugiej instancji „rozpoznaje sprawę” (nie – „rozpoznaje apelację”). Postępowanie prowadzone przez sąd drugiej instancji pozostając postępowaniem odwoławczym i kontrolnym zachowuje walor postępowania rozpoznawczego. Sąd ten rozpoznaje sprawę i orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z jego prekluzji. Zastosowanie znajduje przy tym również art.316§1 kpc statuujący zasadę, iż sąd ocenia sprawę mając na uwadze stan faktyczny i prawny obowiązujący na dzień, do którego strony procesu mogły przytaczać fakty i dowody (art.217§1 kpc).

Powyższe uwagi były niezbędne z uwagi na dynamikę, jaka cechowała niniejsze postępowanie i ujawniane w jego toku fakty i okoliczności.

W toku postępowania odwoławczego stwierdzone zostało, iż nadal zachodzi przeszkoda do dokonania podziału majątku spółki cywilnej pod firmą Biuro (...) B. J., W. J. (1) w E.. przewidziana w art.875§2 kc, ponieważ nadal do uregulowania pozostają długi spółki.

Rzeczywiście po wydaniu orzeczenia przez Sąd pierwszej instancji doszło do zapłaty długu spółki wobec Giełdy Praw Majątkowych (...) SA w W. z tytułu usług telekomunikacyjnych na kwotę 2.663,66 zł, która to należność została wskazana przez Sąd Rejonowy jako blokująca merytoryczne załatwienie sprawy. Dodać od razu należy, iż fakt istnienia wskazanego długu na dzień zamknięcia rozprawy przed Sądem Rejonowym był wystarczającą przesłanką do wydania zaskarżonego orzeczenia i nie było na tym etapie potrzeby prowadzenia postępowania dowodowego co do istnienia ewentualnie innych długów spółki.

Sytuacja zmieniła się na etapie postępowania przed Sądem Okręgowym, gdyż podniesione zostało przez uczestnika, iż do zapłaty pozostają jeszcze inne należności wynikające z działalności spółki zainteresowanych, co znalazło potwierdzenie w wynikach przeprowadzonego postępowania dowodowego.

Nie miał racji uczestnik wskazując na istnienie długu spółki wobec Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w E. z tytułu opłat za korzystanie z lokalu użytkowego położonego przy ulicy 3 maja 12/16, co wynika ze stosownych informacji w tym przedmiocie (k. 184 i k.498-504). Niezaspokojone pozostały jednak zobowiązania podatkowe spółki, co do których Urząd Skarbowy w E. wszczął w toku postępowania odwoławczego w dniu 16 listopada postępowanie podatkowe(...) wobec B. J. i W. J. (1) w zakresie orzeczenia o solidarnej odpowiedzialności za zaległość w podatku od towarów i usług wraz z odsetkami za zwłokę od tej zaległości wynikającą z działalności spółki cywilnej Biuro (...), W. J. (2). (k.388). Następnie decyzją z 11 grudnia 2012r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w E. w ramach wskazanego postępowania określił zobowiązanie w podatku od towarów i usług rozwiązanej spółce cywilnej (...), W. J. (1) za listopada 2008r. kwotę zobowiązania podatkowego w wysokości 58.457 zł i orzekł o solidarnej odpowiedzialności podatkowej ze spółką cywilną Biuro (...), W. B. (...) oraz W. J. (1) za zaległość podatkową w podatku od towarów i usług wraz z odsetkami za zwłokę od tej zaległości wynikającą z działalności spółki za listopad 2008r. :

1. kwota zaległości podatkowej - 58.457 zł,

2. kwota odsetek za zwłokę od w/w zaległości naliczonych od 30.12.2008r. do dnia wydania

decyzji tj.11.12.2012r. – 27.979 zł (k.412)

Naczelnik Urzędu Skarbowego w E. postanowieniem z dnia 8 lutego 2013r. sprostował z urzędu oczywistą omyłkę pisarską zawartą w opisanej decyzji określając wymienioną w niej kwotę zaległości podatkowej na 57.744 zł i kwotę odsetek na kwotę 27.638 zł; obie te decyzje są prawomocne (k.417, k.426-427, k.428-437).

W związku z niezapłaceniem kwoty zaległości podatkowej za listopad 2008r. na spółce ciążyły zaległości podatkowe, za które z mocy przepisów art.115§1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2012r. Nr 749 ze zm.) odpowiadają solidarnie wspólnicy rozwiązanej spółki. Ponadto odpowiedzialność wspólników obejmowała również odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych na podstawie art.107§1 pkt 2 Ordynacji podatkowej. Odsetki naliczone zostały za okres od następnego dnia po upływie terminu płatności podatku do dnia wydania decyzji i wyniosły one za okres 20.12.2008r. – 11.12.2012r. 27.638 zł – przed sprostowaniem 27.979 zł (k.436v). Wpłaty dokonywane przez osoby trzecie pomniejszają kwotę zaległości zlikwidowanej spółki cywilnej.

W dniu 1 lutego 2013r. B. J. dokonała na rzecz Urzędu Skarbowego w E. wpłaty kwoty 55.980,24 zł tytułem zaległości podatkowej za listopada 2008r. (k.472,473) oraz uzyskała decyzję o zaksięgowaniu na tę wierzytelność nadpłaty z innego tytułu w kwocie 2.476,76 zł (k.474). Następnie zwrócono wnioskodawczyni nadwyżkę w kwocie 713 zł ponad kwotę zaległości podatkowej spółki (k.475). Decyzją z dnia 12 lutego 2013r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w E. orzekł o umorzeniu odsetek za zwłokę w wysokości 28.730 zł od zaległości w podatku od towarów i usług za listopad 2008r. wynikającej z decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego w E. nr (...) /406-17/11/PŻ z dnia 11.12.2012r., sprostowanej postanowieniem nr (...) -17/11/PŻ z dnia 8.02.2013r. którą orzeczono solidarną odpowiedzialność Pani B. J. i Pana W. J. (1) za zaległość podatkową i odsetki za zwłokę ciążące na spółce cywilnej Biuro (...) z tytułu podatku od towarów i usług za listopada 2008r. (k.463-471). Kwota wpłacona przez B. J. została rozliczona proporcjonalnie na należność główną i odsetki zlikwidowanej spółki zgodnie z regulacją zawartą w art.55§2 ustawy Ordynacja podatkowa, co spowodowało zmniejszenie zaległości spółki cywilnej do kwoty 19.173,82 zł, do której należy doliczyć odsetki za zwłokę od dnia 30.12.2008r. do dnia zapłaty łącznie (informacja Naczelnika Urzędu Skarbowego w E.). Pomimo zatem wygaśnięcia stosunku prawnopodatkowego pomiędzy B. J. a miejscowym organem podatkowym, do uregulowania pozostał wskazany powyżej dług spółki, tj. kwota 19.173,82 zł z odsetkami narastającymi do dnia jej zapłaty (k.534-534v).

Zasady postępowania wobec majątku spółki cywilnej po jej rozwiązaniu określa przepis art.875 kodeksu cywilnego. Ustawodawca przewiduje określoną kolejność czynności prowadzących do likwidacji majątku wspólników pozostałego po rozwiązaniu spółki. W pierwszej kolejności powinna zatem nastąpić spłata wspólnych długów wobec wierzycieli, następnie zwrot wkładów wspólnikom według zasad określonych w art. 871 kc i dopiero w dalszej kolejności powinien mieć miejsce podział nadwyżki tj. majątku pozostałego po spłacie długów i zwrocie wkładów, pomiędzy poszczególnych wspólników (chodzi tu przy tym nie tylko o nadwyżkę pieniężną, ale również o nadwyżkę poszczególnych przedmiotów majątkowych czy też praw). Podział majątku spółki jest zatem możliwy dopiero wówczas, gdy z majątku spółki nastąpiła spłata jej długów. Wniosek o podział majątku wspólnego wspólników po rozwiązaniu spółki cywilnej ulega oddaleniu jako przedwczesny w razie stwierdzenia przez sąd, że wspólnicy nie zapłacili z majątku wspólnego długów spółki wobec osób trzecich (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2000r. , III CKN 599/98, OSNC 2000/10/179).

Z tych przyczyn apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art.385 kpc w zw. z art.13§2 kpc.